

Stockholms
universitet

Kriminologiska Institutionen

Barn som bevittnar våld i nära relation- brottsoffer eller inte?

En kvalitativ diskursanalys av
riksdagsmotioner mellan 1987–2019

Examensarbete för kandidatexamen i kriminologi, 15hp.

Kriminologi

Grundnivå

Höstterminen 2019

Julia Stender & Karin Malmsköld

FÖRKORTNINGSLISTA

Barnkonventionen	Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter
BrB	Brottsbalken (1962:700)
BrSkL	Brottsskadelagen (1978:413)
BRÅ	Brottsförebyggande rådet
FB	Föräldrabalken (1949:381)
FN	Förenta nationerna
FUK	Förundersökningskungörelse (1947:948)
NJA	Nytt juridiskt arkiv
Prop.	Proposition
RB	Rättegångsbalken (1942:740)
ROKS	Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige
SOU	Statens offentliga utredningar
SoL	Socialtjänstlagen (2001:453)
Unicef	Förenta nationernas barnfond

SAMMANFATTNING

Idag lever ungefär 200 000 barn i hem där våld förekommer mellan närstående (Brå 2014:8:72). Att barn bevittnar våldet är en högt prioriterad fråga inom svensk politik. Förståelsen för barns utsatthet vid bevittnande av våld har dock inte alltid varit en självklarhet. Först under de senaste 30 åren har fenomenet kommit att definieras som ett socialt problem. Av den anledningen är det angeläget att undersöka diskursiva förändringar som bidragit till att dessa barn idag omfattas av ett lagförslag om ökat straffrättsligt skydd (SOU 2019:32). Denna utveckling ligger till grund för studiens syfte och problemformulering; att undersöka hur diskurser om barn som bevittnar våld i nära relation konstituerats i riksdagsmotioner mellan 1987–2019.

För att studera diskursiva förändringarna utgår författarna från en socialkonstruktivistisk ansats och Social Problems Theory. Med denna teori som utgångspunkt studeras hur frågan om barn som bevittnar våld mellan närstående kommit att uppmärksammas på den politiska dagordningen och således formats till ett socialt problem. Det metodologiska verktyg som används för att besvara problemformuleringen är Carol Lee Bacchis policy-inriktade ansats 'What's the problem represented to be?' (WPR).

Resultatet påvisar att våldsdiskursen, brottsofferdiskursen och barndiskursen succesivt förändrats under den studerade tidsperioden och därigenom format diskurser om barn som bevittnar våld i nära relation. Barnet har gått från att betraktas som vittne till att idag förstås som direkt utsatt för våld. Vidare diskuterar författarna betydelsen av politiska uttalanden, claimsmaking, i riksdagsmotioner och hur det bidragit till att barn som bevittnar våld i nära relation konstruerats till ett brottsoffer.

Nyckelord: Barn, bevittna, våld i nära relation, brottsoffer, viktimologi, diskurs.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	1
1.2 Syfte och problemformulering	2
1.3 Begreppsdefinitioner	2
2. TIDIGARE FORSKNING	3
2.1 Brottsoffer	3
2.2 Barn som bevittnar våld.....	5
3. TEORETISK UTGÅNGSPUNKT	6
3.1 Socialkonstruktivism	6
3.2 Social Problems Theory	7
3.3 Claimsmaking.....	8
4. METODBESKRIVNING	8
4.1 Diskursanalys.....	8
4.2 WPR-ansatsen.....	9
4.3 Urval.....	11
4.4 Bearbetning av materialet	13
4.5 Validitet och reliabilitet.....	13
4.6 Position som forskare	14
5. ANALYS OCH RESULTAT	14
5.1 Svensk politik och barn som bevittnar våld.....	15
5.2 1987–1989	15
5.3 2000–2006	18
5.4 2007–2017	21
5.5 2018–2019	23
6. SLUTSATSER OCH AVSLUTANDE DISKUSSION	25
6.1 Vidare forskning	28
7. REFERENSFÖRTECKNING	29
7.1 Offentligt tryck	29
7.2 Litteratur	29
7.3 Artiklar	33
7.4 Övriga källor.....	34
8. BILAGA	35
8.1 Bilaga 1. Förteckning över motioner	35

1. INLEDNING

I dagens Sverige blir var femte person utsatt för våld i nära relation (BRÅ 2014:8:66). Det finns inga exakta siffror som visar hur många barn som lever i miljöer där våld mellan närstående förekommer. Enligt uppskattning av Kommittén mot barnmisshandel beräknas däremot ungefär tio procent av alla barn i Sverige erfara våld i hemmet och fem procent upplever det ofta (SOU 2001:72:128). I enlighet med Brå:s rapport (2014:8:72) innebär detta att cirka 200 000 barn lever med våld inom hemmets väggar. I en undersökning där barn tillfrågades om huruvida våld förekommer mellan föräldrarna angav 71 procent av de 3207 medverkande att de bevittnat våldet (Janson et al. 2011:109–110).

Statistik som förs om barn som bevittnar våld mellan närstående visar på fenomenets omfattning. Det faktum att så många barn bevittnar våld väcker frågor om den position de tillskrivs, är de brottsoffer eller inte? Idag betraktas barns bevittnande av relationsrelaterat våld som ett socialt problem. Det anses medföra påtagliga skadeverkningar trots att barnet själv inte blir utsatt för fysiskt våld. Det råder således konsensus bland politiker i frågan om barn som bevittnar våld mellan närstående ska tilldelas stöd från samhället.

Socialtjänsten har sedan 2006 skyldighet att erbjuda stöd till de barn som bevittnat våld (5 kap. 11§ SoL). Samma år fick barnet rätt till brottsskadeersättning från staten i fall där de bevittnat våld. I skrivandets stund ligger ett lagförslag på remiss om att införa ett barnfridsbrott i Brottsbalken (SOU 2019:32). Vid bifall ska lagen träda i kraft den 1 januari 2021 och kommer därmed göra det olagligt att låta barn bevittna våld mellan närstående. Detta politiska förslag är en tydlig indikation på att det råder en samhällelig ambition att fullt ut definiera barnet som ett brottsoffer. Barnets betydande roll i våldet har dock länge varit långt ifrån självklar. En eventuell kriminalisering är nämligen resultatet av en succesivt förändrad inställning till fenomenet vilket medfört att barn som bevittnar våld tilldelats större utrymme i den politiska debatten.

Vår ingång i denna studie präglas av en förförståelse om att samhället fram till idag inte betraktat barns bevittnande av relationsrelaterat våld som en allvarlig företeelse. Detta ger upphov till en nyfikenhet om hur diskurser förändrats vad gäller synen på barn som bevittnar våld, en fråga som tidigare studerats i synnerligen begränsad omfattning. Det finns således ett tomrum i forskningen om barn som bevittnar våld mellan närstående. Det är därmed av kriminologisk och viktimologisk relevans att i föreliggande studie undersöka denna diskursiva förändringsprocess.

1.2 Syfte och problemformulering

Barn som bevittnar våld i nära relation är relativt nyligen uppmärksammat, och därmed tämligen outforskat i Sverige. En förklaring till detta är att fenomenet blivit föremål för den politiska debatten först under de senaste decennierna. Samhällets förhållningssätt till barn som bevittnar våld har sedan slutet av 1980-talet genomgått stora omställningar. Syftet med denna studie är därför att undersöka hur diskurser gällande barn som bevittnar våld konstruerats och därmed bidragit till olika politiska förslag som idag även omfattar en kriminalisering (SOU 2019:32). Studiens syfte innefattar även att beskriva hur denna process kan förstås utifrån teorin Social Problems Theory. Studien utgår ifrån en socialkonstruktivistisk ansats där diskurser konstrueras genom social interaktion. Materialet omfattas av motioner från Sveriges riksdag vilka analyseras genom en diskursanalytisk metod. Frågeställningen i föreliggande studie är följaktligen; *Hur har diskurser om barn som bevittnar våld i nära relation konstituerats i riksdagsmotioner mellan 1987–2019?*

1.3 Begreppsdefinitioner

Ett antal begrepp är återkommande varför det är relevant att tydliggöra hur uppsatsen behandlar några av dem, nämligen *våld i nära relation*, *närstående*, *barn* samt *bevittna*.

Begreppet *våld i nära relation* innefattar våldsutövning mellan närstående och kommer till uttryck genom ett mönster av subtila handlingar och brott av fysisk, psykisk, sexuell, materiell och/eller ekonomisk karaktär (Moser Hällén & Sinisalo 2018:34ff).

I utredningen om en eventuell lagändring (SOU 2019:32) tolkas begreppet *närstående* mycket brett. Våld mellan föräldrar såväl som mellan förälder och syskon omfattas av den nya lagen varför föräldrar och syskon betraktas som närstående till barnet som bevittnar våldet. Majoriteten av tidigare forskning, vilken presenteras under nästkommande avsnitt, definierar närstående som föräldrar eller andra vuxna personer i barnets närhet som denne är i beroendeställning till. Det empiriska materialet utgår däremot främst ifrån att våldet kommer till uttryck mellan föräldrarna. Utgångspunkten i denna studie är därför att våldet som barnet bevittnar utövas mellan dennes föräldrar.

Artikel 1 i Barnkonventionen stadgar att personer under 18 år är *barn* om det inte blivit myndigt tidigare genom annan regional eller nationell lag som barnet omfattas av. I svensk lag står att ”vårdnaden om ett barn består till dess att barnet fyller 18 år” 6 kap. 2 § 1 st FB. Eftersom svensk lagstiftning överensstämmer med Barnkonventionens definition är det fortsättningsvis personer under 18 år som avses med begreppet barn i denna studie. För att ett barn ska anses bevittnat våld i nära relation ska detta alltså inträffa innan barnet uppnådde myndig ålder.

Begreppet *bevittna* innebär att barnet ser eller hör våldet. Detta innebär att om barnet befinner sig i ett annat rum och samtidigt hör när en förälder blir utsatt för våld anses barnet ändå bevittna våldet. Denna definition anses vara väl etablerad (SOU 2019:32:53) varav den är utgångspunkten i hur begreppet används. Ordet bevittna är dock ett problematiskt begrepp vilket påvisas i analysen i denna studie. Om inget annat anges är däremot innebörden av ordet bevittna vad som beskrivits ovan.

2. TIDIGARE FORSKNING

Forskning om barn som bevittnar våld mellan närstående är förhållandevis sällsynt (Överlien 2007:239). Dessutom har vetenskapligt arbete inom området främst utgått från ett vuxenperspektiv (Hydén 2012:110; Överlien 2007:245). Tidigare forskning saknar således ett barnperspektiv varför denna redogörelse främst syftar till att ge en bakgrund till ämnet samt till att avgränsa studien. Först redogörs för viktimologisk forskning och konstruktionen av brottsofferbegreppet. Därefter presenteras tidigare forskning avseende barn som bevittnar våld i nära relation.

2.1 Brottsoffer

Människors upplevelse att utsättas för brott har funnits sedan urminnes tider. Först under 1940-talet ansågs dock offerskap vara värt att studera och brottsofferforskningen utvecklades till en egen disciplin under 70-talet (Åkerström & Sahlin 2001:8). I samband med viktimologins inträde i den kriminologiska vetenskapen riktades fokus från gärningspersonen¹ till den brottsut-satta. Idag har det viktimologiska studieområdet etablerats och intagit en central roll i samhällsdebatten (Heber et al. 2012:18). Politikens engagemang, brottsofferfrämjande organisationers expansion samt stora förändringar i lagstiftningen är exempel på det ökade intresset för att stärka brottsoffrets roll (Tham 2011:24–25). Begreppet brottsoffer framträdde i Sverige under 70-talet och har sedan dess expanderat inom kriminalpolitiken. Detta är tydligt inte minst i utvecklingen av antal motioner om brottsoffer i riksdagen (Ibid:24). Att samhället successivt utvecklat en allvarligare syn på våld är en av flera förklaringar till brottsoffrets centrala roll på den politiska agendan (Tham 2001:31).

Ett av de största tvisteämnena inom viktimologin är offerbegreppets omfattning (Wergens 2011:161). Det är alltså inte självklart vem som ska definieras som utsatt och därmed förtjäna fullgott stöd från samhället. Offerskapet har med tiden utvidgats och inkluderar idag även

¹ Med hänvisning till att vi i uppsatsen inte vill rikta fokus på mannen som förövare använder vi genomgående begreppet *gärningsperson* och inte *gärningsman*.

sårbara grupper som tidigare inte uppmärksammats (Heber et al. 2012:19). Brottsoffer är således ett plastiskt begrepp som skiftar i betydelse mellan olika tidsepoker och samhällelig kontext (Heber 2019:55). Rådande föreställningar influerar människors uppfattning om vem som är ett brottsoffer (Åkerström 2001:265). Idag kan många identifiera sig som ett offer eftersom de flesta av oss blivit berörda av brott i vår omgivning. I samband med ökad uppmärksamhet på våldsutsatta kvinnor och barn har i synnerhet medlemmar av medelklassen, som i huvudsak styr samhällets uppfattning av vem som är ett offer, tenderat att identifiera sig med offergruppen (Niemi 2011:68). När man känner sympati för ett offer riktas fokus mot det individuella fallet. Samtidigt formar den viktimologiska vetenskapen generella ramar för vem brottsoffret är. Niemi menar att en kombination av denna individualisering och generalisering skapar normer kring brottsoffers beteende samt hur brottsoffer bör bemötas av samhället, vilket innebär att identitetsbyggande brottsofferdiskurser växer fram (Ibid.). Fokus på en brottsoffergrupp konstruerad av samhället kan, i enlighet med Niemis resonemang, vara skadligt. Offret blir nämligen en förutsättning för kriminalpolitiska krav på hårdare straff. Genom att skapa ett brottsoffer kan således andra politiska ändamål gynnas istället för att förbättra den utsattes ställning (Ibid:67–69).

Samhällets värderingar har, i enlighet med resonemanget ovan, en väsentlig betydelse för vem som erhåller brottsofferstatus (Åkerström & Sahlin 2001:11). Christie (2001:47) sammanställde fem stycken kriterier vilka sammanfattar karaktärsdrag hos ett idealt offer. Det är inte en person som själv tillskriver sig offerrollen eller som löper större risk att utsättas för brott. Istället är det ideala offret den som enklast får legitim brottsofferstatus från omgivningen. Följande kännetecken leder till status som idealt offer; Offret är *svagt*, det är *upptaget med ett respektabelt projekt* och det befinner sig på *en plats som hen inte kan klandras för*. Gärningspersonen är *ond och större än offret* samt har *ingen relation till offret*. Samtliga kriterier behöver inte vara uppfyllda för att en person ska anses vara ett offer men de har betydelse för huruvida en brottsutsatt person ska anses vara värd samhällets uppmärksamhet. Christie menar att utifrån ovan angivna egenskaper har personer, oftast kvinnor, som blir misshandlade av sina partners svårigheter att erhålla legitim brottsofferstatus (Ibid:50).

2.2 Barn som bevittnar våld

Tidigare forskning om barn som bevittnar våld präglas av psykologiska perspektiv med fokus på våldets negativa konsekvenser.² Som nämndes inledningsvis i avsnittet är forskningen främst koncentrerad på vuxna personers berättelser och erfarenheter (Hydén 2012:110; Överlien 2007:242). Forskning *om* barns upplevelser och utsatthet är alltså mer förekommande än forskning där barnet själv beskriver sina upplevelser (Överlien 2007:244). Frånvaron av barns deltagande i forskning är delvis en följd av den etiska problematiken som föreligger gällande konfidentialitet- och samtyckeskravet (Källström Cater & Överlien 2015:29–30). Forskning *med* barn som bevittnar våld i nära relation har dock bedrivits (se Solberg 2007; Källström Cater 2004; Hydén 2012). Intervjustudier har bland annat genomförts där barn aktivt deltagit i forskningen och deras upplevelser av våldet lyfts i en mer subjektiv mening.

För att öka kunskapen om betydelsen av barnets roll har Eriksson och Näsman (2015:64) intervjuat barn som deltagit i utredningar om vårdnad, boende eller umgänge. Forskarna uttrycker att det råder en tvetydighet i det svenska samhället eftersom barn å ena sidan förstås som objekt och samtidigt antas vara aktörer i situationer som berör dem, exempelvis en utredning (Ibid:63). Eriksson och Näsman menar således att det föreligger en konflikt mellan ett delaktighetsperspektiv och ett omsorgsperspektiv. *Delaktighetsperspektivet* bygger på tanken om att barnet förstås som rättighetsbärare med rätt att delta i ärenden som berör denne. *Omsorgsperspektivet* betonar istället en objektiv syn på barnet, att denna är i behov av stöd och hjälp från vuxenvärlden (Ibid:63). Dessa perspektiv kan dock, enligt Eriksson och Näsman, kombineras. En samverkan kan möjliggöra att barnet tilldelas rätten att agera egen part i familjerättsliga processer och samtidigt omfattas av samhällets stödinsatser (Ibid:64).

Forskning om hur barn som bevittnar våld i nära relation representeras som brottsoffer är ett relativt outforskat område. Det finns dock snarlik forskning inom andra områden. Ericson (2005) studerar motioner mellan 1971–2000 i syfte att analysera hur män och kvinnor beskrivs som brottsoffer respektive gärningspersoner genom innehållsanalys med avstamp i feministisk teori. Att studera hur barnets position som brottsoffer vid våld i nära relation växt fram inom kriminalpolitiska debatten kan således komplettera detta tomrum i forskningen.

Det har bedrivits studier om huruvida barn som bevittnar våld i nära relation kan erhålla ett straffrättsligt skydd.³ Studier inom området undersöker huruvida en kriminalisering av att låta

² Psykologiska konsekvenser såsom känslorubbningar och beteendeförändringar som kan leda till depression, ångest och post-traumatiskt stressyndrom (Van Horn & McAlister Groves 2006:52; McAlister Groves 2002:31; Källström Cater 2007:38; Solberg 2007:26; Överlien 2007:242).

³ Se exempelvis Arcari 2015; Arvidsson 2014; Kogler 2005; Jäntti 2015.

barn bevittna våld mellan närstående kan rymmas inom Brottsbalkens bestämmelser om miss-handel eller ofredande (Arvidsson 2014:23ff; Kogler 2005:51ff). En målsägandestatus gör det möjligt för barnet att vara part i rättegång och därmed få sin röst hörd (Arvidsson 2014:49). På detta sätt synliggörs barnet vilket sätter större press på myndigheters stödinsatser. Forskning lyfter å andra sidan hur en målsägandestatus skulle kunna leda till att barnet ställs inför en lojalitetskonflikt till föräldrarna (Arcari 2015:37; Arvidsson 2014:49; McAlister Groves 2002:105). Detta kan bidra till ytterligare traumatiska upplevelser som snarare är till det sämre för barnet i dess bearbetningsprocess (McAlister Groves 2002:105).

3. TEORETISK UTGÅNGSPUNKT

I detta avsnitt presenteras uppsatsens teoretiska ramverk. Med teori menas ett sammanhängande och förhållandevis abstrakt sätt att beskriva, förklara eller förstå ett visst fenomen (Svensson 2015:209). Den teoretiska utgångspunkten har således en väsentlig betydelse för hur materialet granskas. Denna studie utgår ifrån Social Problems Theory. Först förklaras den vetenskapsteoretiska inriktning som teorin grundas i, följt av en beskrivning av teorins huvudsakliga innehåll.

3.1 Socialkonstruktivism

En underkategori till den konstruktivistiska traditionen är socialkonstruktivismen (Sohlberg & Sohlberg 2013:274). Enligt socialkonstruktivismen är verkligheten inte statisk utan förändras i samband med människors interaktion (Boréus 2015:176). Vidare utgår detta perspektiv ifrån en anti-essentialistisk syn på identitet vilket betyder att vissa egenskaper hos ett objekt är väsentliga och kausalt bestämmande för hur det uppfattas (Burr 2003:6). Människors egenskaper är dock inte bestämda av givna yttre förhållanden utan personer tillskrivs dessa av omgivningen. Det socialkonstruktivistiska angreppssättet är brett och skiftande till sin karaktär varav en gemensam definition saknas. Vad som däremot är särskilt utmärkande för traditionen är, enligt Burr (2003:2–5), följande premisser; Socialkonstruktivismen har en *kritisk inställning till självklar kunskap*. Människors världsbild speglar inte verkligheten utan är ett resultat av vårt sätt att kategorisera omgivningen. Kunskapen är heller inte bestående utan snarare lokalt situerad och förändras i takt med samhällets utveckling. Socialkonstruktivismen menar därför att kunskap och sociala mönster är *kulturellt och historiskt präglad*. Vidare skapas och upprätthålls vårt sätt att uppfatta omvärlden genom social interaktion. Enligt socialkonstruktivismen finns det alltså ett *samband mellan kunskap och sociala processer*. Under en viss tidsepok, med en bestämd rådande världsbild, anses vissa åtgärder naturliga och andra olämpliga. Det finns enligt detta synsätt ett *samband mellan kunskap och social handling*.

3.2 Social Problems Theory

Utifrån ett socialkonstruktivistiskt synsätt är ett tillstånd i sig varken bra eller dåligt, människor kan däremot välja att definiera ett det som ett problem (Rose 1957:190). Schneider (1985:209) menar därmed att något som av omgivningen uppfattas som problematiskt är en social konstruktion. Social Problems Theory är i grunden en sociologisk teori om hur människors interaktion leder till en gemensam uppfattning om vilka fenomen som inte är önskvärda. 'Sociala problem' handlar om samhällsliga förhållanden och om människorna i dessa förhållanden (Loseke 2003:5). Ett socialt problem som av samhället definieras som ett brott handlar exempelvis om en gärningsperson och ett brottsoffer. Social Problems Theory ämnar inte utpeka eller studera sociala problem. Den söker snarare en förklaring till *hur* något kommit att uppfattas som ett problem av omgivningen (Schneider 1985:210). Teorin bidrar alltså med kunskap om de kollektiva definitionsprocesser som ger vissa förhållanden status som sociala problem.

Let us define social problems as conditions which affect sizeable proportions of the population, which are out of harmony with the values of a significant segment of the population, and which people feel can be improved or eliminated. (Rose 1957:190)

Citatet ovan är en av många definitioner av ett socialt problem. En entydig begreppsdefinition finns nämligen inte (Meeuwisse & Swärd 2013:38). Enligt Schneider (1985:210) har begreppet även kritiserats eftersom det tenderar att sammankopplas med andra funktionalistiska perspektiv.⁴ Det är alltså inte självklart vad ett socialt problem är. Loseke (2003:6–7) har däremot summerat olika definitioner och sammanställt följande kriterier som ett socialt problem ska innehålla; Det ska peka på att någonting är *fel*, det ska *påverka många*, det ska vara något som *kan förändras* av människor och det är något som *borde förändras*. Det är fortsättningsvis denna begreppsförklaring av sociala problem som används i denna studie. Vad och hur något definieras som problematiskt är kontextbundet (Ibid:4). Dagens sociala problem är alltså inte nödvändigtvis desamma som gårdagens. Samhällets förändrade attityd gentemot stalkning är ett exempel i sammanhanget. Vid slutet av 80-talet definierades fenomenet som ett kändisproblem i USA. Under 90-talet kom det istället att betraktas som ett betydande problem vid relationsrelaterat våld gentemot kvinnor (Lowney & Best 1995:39–44). I likhet med detta exempel kan Social Problems Theory beskriva hur barn som bevittnar våld mellan närstående kommit att förstås som ett socialt problem.

⁴ Exempelvis Merton & Nisbet (1971) studerar dysfunktionella förhållanden och tillämpar abstraktioner såsom 'latenta problem'. Detta kan anses leda begreppet sociala problem i en missvisande riktning (Schneider 1985:210–211).

3.3 Claimsmaking

De som uppdragar ett problem, claimsmakers, vill övertyga andra att definiera ett villkor som ett socialt problem. Detta är enligt Best (1995:13) en del av en kommunikationsprocess kallad claimsmaking. Utifrån detta synsätt är de flesta av oss människor claimsmakers eftersom vi gör anspråk på ett socialt problem i vardagen, exempelvis genom tidningsinsändare eller tryck på en t-shirt. Politiker kan dock anses vara den mest framträdande grupp som åskådliggör problem i samhället. Claimsmakers formar publikens intryck av ett socialt problem genom att fokusera på vissa aspekter av ett tillstånd (Best 1995:8). Detta resulterar i att framställningen av sociala problem ofta innebär kategorisering och typifiering av människor, såsom förövare och offer. Enligt Jenness (1995:231) innebär konstruktionen av sociala problem ofta en retorik om viktisering vilket påverkar samhällets definition av vem som orättfärdigt tar skada av kriminella handlingar. Vem som ska inrymmas i denna kategori är en ständigt pågående och problematisk process (Ibid:232). Genom att konstruera brottsoffer skapas generella ramar för hur dessa personer är. Om ett offer framställs som lidande och oskyldigt utsatt för ett brott, som kunnat drabba vem som helst, blir problemet en samhällelig angelägenhet. Liknande strategier leder således till sympati hos publiken som upplever claimet som viktigt eftersom goda människor blir skadade utan eget uppsåt. En följd är samhällets ökade krav på politiker som måste visa handlingskraft och åtgärda problemet. Detta är vad Schneider (1985:217–218) menar med att staten förvandlar problem till ett lagproblem. Genom lagändringar har brottsoffer således kommit att ändras till sin karaktär.

4. METODBESKRIVNING

I följande avsnitt redogörs för studiens metodologiska val. Inledningsvis förklaras begreppet diskurs vilket mynnar ut i en beskrivning av metoden diskursanalys. Sedan presenteras Bacchis diskursanalytiska verktyg och hur det tillämpas. Insamling och bearbetning av det empiriska materialet motiveras därefter. Avslutningsvis förs en diskussion om validitet och reliabilitet samt positionen som forskare.

4.1 Diskursanalys

Socialkonstruktivismens grundläggande utgångspunkt är att kunskap är en socialt konstruerad produkt. Winther Jørgensen och Philips (2000:19) skriver att “sanningen är en diskursiv konstruktion och olika kunskapsregimer anger vad som är sant och vad som är falskt”. De talade och skrivna kommunikationerna inom ett ämne utgör alltså ett regelverk för hur människor ska förhålla sig till ett visst fenomen. Dessa regelverk brukar i filosofiska sammanhang benämnas

diskurs. Diskursbegreppet kan förklaras som ett bestämt sätt att tala om och förstå världen (Ibid:7). Bacchi definierar diskurser enligt följande:

[I]t is adequate to think about discourse as meaning systems. Discourse is more than language. It encompasses the assumptions, values, presuppositions and accompanying signs that I have called conceptual logics. (Bacchi 2009:7)

Vidare har diskurser ett dynamiskt inslag eftersom regelsystemet i dem förändras (Bergström & Boréus 2012:358). Foucault (1991:54) menar att varje diskurs genomgår en konstant förändring i samband med att nya yttranden tillkommer.

För att kunna säga något om människors sätt att förstå och förhålla sig till omvärlden måste språket studeras (Bergström & Boréus 2012:17). Genom diskursanalys kan diskurser och deras förändringsprocess synliggöras. Diskursanalys är en textanalytisk inriktning som under senare år kommit att expandera inom samhällsvetenskaplig forskning. Diskursanalys kan beskrivas som "systematiska studier av diskurser" (Ibid:355). Det är alltså en metod för att studera uppriktthållande av strukturer i samhället vilket innebär att ett bredare spektrum än texten i sig kan analyseras. Människors föreställningar och vilka underförstådda antaganden dessa grundas på blir centralt (Boréus 2015:164). Diskursanalys syftar till att ifrågasätta och kan även bidra till förändring. Detta kan göras genom att undersöka hur sociala aktörer påverkar diskurser. Av den anledningen har diskursanalys valts som metod i denna studie. Diskursanalys förknippas ofta med vissa övergripande uppfattningar om vad som utmärker sociala relationer och språket (Bergström & Boréus 2012:354). Eftersom diskursanalytiska angreppssätt bygger på en poststrukturalistisk språkfilosofi anses människors tillträde till kunskap nämligen alltid gå via språket (Winther Jørgensen & Philips 2000:15). Genom språket skapas representationer av verkligheten. Det kan därför inte anses vara ett neutralt instrument för kommunikation eftersom det formas vid social interaktion (Bergström & Boréus 2012:378). Utifrån detta synsätt är teori och metod i diskursanalys sammanlänkade (Winther Jørgensen & Phillips 2000:10).

4.2 WPR-ansatsen

Diskursanalys som metod kan anta flera olika former och omfatta skilda inriktningar. En av dessa tillhör det poststrukturalistiska spåret som främst associeras med Foucault (Bergström & Boréus 2012:358). Den diskursiva analysen genomförs i denna studie utifrån Carol Lee Bacchis angreppssätt 'What's the problem represented to be?' (WPR). Med användning av Bacchis verktyg för analys åskådliggörs representationen av problemet i motionerna; *vad* problemet är och *hur* det uppstått (Bacchi 2012a:21).

WPR-ansatsen för diskursanalys baseras på sex frågor som appliceras på det problemområde som avses studeras. Dessa frågor är följande:

1. Hur representeras problemet i ett specifikt politiskt förslag eller debatt?
2. Vad underförstås och impliceras i problemrepresentationen?
3. Hur har representationen av problemet uppkommit?
4. Vad lämnas oproblematiserat i representationen av problemet? Vad är det som inte sägs? Kan problemet förstås på ett annat sätt?
5. Vilka effekter produceras med problemrepresentationen?
6. Hur/var produceras, sprids och försvaras denna representation? Hur kan den ifrågasättas, bli avbruten eller utbytt?

För att läsa ut diskurser om barn som bevittnar våld i nära relation genomförs analysen utifrån Bacchis *fem första* frågor. Fråga 6 används således inte i förevarande analys. Denna avgränsning görs på grund av studiens omfattning samt begränsade tid för insamling av information och material. Bedömningen görs att fråga 1-5 kan besvara studiens syfte. Avsaknaden av fråga 6 anses således inte drabba studiens validitet. Det första steget (1) i WPR-ansatsen, och därmed för studien, är att läsa ut hur problemet representeras i motionerna. Problemet beträffande barn som bevittnar våld är ingenting som levereras till politikerna att tala om. *Att* de talar om det, *hur* de talar om det och *vad* de lägger fram för förslag bidrar till att forma problemet (Bacchi 2009:3). Bacchi förklarar det som att arbeta baklänges; att se till lösningen som föreslås för att identifiera problemrepresentationen (ibid:3). I fråga 2 identifieras antaganden i representationen, vad som tas för givet och vad som inte ifrågasätts. Vid identifieringen av dessa kan vi förstå *hur* problemet om barn som bevittnar våld kommit att framställas som det gör i motionerna (Ibid:5). Här handlar det inte om att se till politiska åskådningar eller värderingar som politikerna besitter, till skillnad från idé-och ideologianalys (se Boreus & Bergström 2012:139ff). Istället identifieras djupt rotade kulturella värderingar som ger avtryck mer eller mindre omedvetet i motionerna vilket är avgörande för representationen (Bacchi 2009:5). De kulturellt rotade värderingarna identifieras genom att se till styrande dikotomier, nyckelord och kategorier för att förstå hur problemrepresentationen formas och förstås (Ibid:7). I fråga 3 undersöks hur problemet uppkommit, vilka historiska beslut eller händelser som grundar problemrepresentationen: “[W]e begin our analysis in the present and ask how we have got from here to there“ (Ibid:10). Följande fråga (4) utgör tillsammans med fråga 5 grund för den mer kritiska delen i analysen. Utifrån den identifierade problemrepresentationen problematiseras här vad som inte sägs, vad som förblir oproblematiserat och huruvida problemet kan förstås på andra sätt än de som representeras (Ibid:12–13). Fråga 5 ser till vilka effekter som produceras genom

de antaganden, händelser och begränsningar som identifieras i fråga 2-4 (Ibid:16). Här identifieras diskursiva effekter, hur diskurser formas eller upprätthålls och således vilka subjektspositioner som konstitueras ur dessa. Slutligen identifieras genom fråga 5 vilka materiella och levda effekter dessa har för barn som bevittnat våld (Ibid:16).

WPR-ansatsen lägger vikt vid granskning av problemrepresentationer som finns inom politiska förslag för att kunna förstå hur vi, i samhället, styrs av de problematiseringar som formuleras (Bacchi 2009:xiii). För denna studie är därmed Bacchis verktyg ytterst relevant för att besvara studiens syfte. Genom att se till motioner där barn som bevittnar våld i nära relation omtalas undersöker vi hur en problemformulering uppstått och resulterat i att det idag råder konsensus om att barnet ska ges samma straffrättsliga skydd som andra brottsoffer.

4.3 Urval

Studien baseras på ett målinriktat urval vilket innebär att motioner för analys valdes utifrån relevans för studiens syfte (Bryman 2011:434). En sökning gjordes efter dokumenttypen motioner, skrivna av riksdagsledamöter, med sökorden *barn*, *bevittnar*, *våld* på Sveriges riksdags hemsida. Sökningen gav ett resultat om 340 träffar där de flesta motioner var tilldelade justitieutskottet och socialutskottet.⁵ Bedömning gjordes att dessa är av störst relevans för studiens syfte. Sökningen begränsades därmed till motioner tilldelade nämnda utskott. Samma sökord resulterade i 236 motioner, dvs. 104 mindre vilka inte bereds av social- eller justitieutskottet.⁶ Dessa berör exempelvis flyktingpolitik eller ekonomi men även barn, våld och bevittna nämns och ger utslag. Att filtrera underlättade därmed urvalsprocessen då motioner av mindre relevans utgick. Motioner som exempelvis behandlas i finansutskottet och som berör ämnet i den grad vi avser undersöka finns även under beredning av justitieutskottet eller socialutskottet och inkluderas i filtreringen varför dessa motioner inte faller mellan stolarna. I det tidigare existerande lagutskottet finns ett flertal motioner av relevans, men som däremot *inte* bereds av social- eller justitieutskottet. Beträffande detta bedömdes att de motioner som behandlas enbart av lagutskottet och därmed inte täcks av filtreringen är av liknande innehåll som de motioner sökningen gav varför inget större material som kan påverka utfallet av studien försvinner. Samtliga motioner lästes översiktligt för att skapa en uppfattning om dess innehåll. De kriterier vi eftersökte var motioner vilka omnämner barn som bevittnar våld i nära relation, och där detta diskuteras i tillräcklig utsträckning för att kunna läsa ut rådande diskurser. I

⁵ Socialutskottet bereder ärenden som rör omsorg och justitieutskottet ärenden som rör rättsväsendets olika myndigheter.

⁶ De bereds av finansutskottet, konstitutionsutskottet, miljö- och jordbruksutskottet, skatteutskottet och socialförsäkringsutskottet.

detta stadiet upptäcktes att många motioner visserligen rör barn som bevittnat våld men inte i det sammanhang vi avser studera. Dessa motioner berör bland annat barn som bevittnar våld i krigsmiljö, skola eller i andra sammanhang. Även motioner som berör kommuners ansvar, polisens rutiner eller hedersrelaterat våld har sorterats bort. Med hänsyn till studiens syfte är visserligen även hedersrelaterat våld relevant, men en avgränsning är här nödvändig. I motionerna framställs både hedersrelaterat våld och barns bevittnande av våld som en typ av underkategori till våld i nära relation. Vid genomläsning av motioner noterade vi tidigt att större skillnader förekom i problemrepresentationerna beroende på om de diskuterade hedersrelaterat våld eller våld i nära relation på ett mer generellt plan. En problematisering kring de skilda representationerna hade alltså varit nödvändigt att ta hänsyn till. En problematisering som inte finns utrymme för på grund av studiens begränsade omfattning. Därmed avgränsades materialet och motioner om hedersvåld uteslöts.

Vid närmare läsning sällades ytterligare motioner bort. De motioner som valdes bort har kortare inlägg om barn som bevittnar våld. De fokuserar inte på ett straffrättsligt skydd för barnen, utan snarare på socialt förebyggande insatser. Dessa valdes bort då de anses generera mindre förståelse i det avsedda studieområdet. I urvalsprocessen upptäcktes att motioner, skrivna av samma riksdagsledamot, publicerats flertalet gånger under olika år med eventuella justeringar. Vi har då konsekvent valt den senaste versionen av motionerna. Det selektiva urvalet innebär att vi gått miste om en större mängd motioner och därmed om potentiell förståelse.

Det förekommer att ledamöter beskriver hur barn upplever våld, snarare än bevittnar. En sökning gjordes därmed på *barn, upplever, våld*. En stor del av resultatet berör andra ämnen än vad studien avser undersöka. De motioner som tar upp frågan innehåller utöver *upplever* även ordet *bevittna* vilket innebär att dessa även inkluderades i tidigare sökning. Enbart ett fåtal motioner om barn som bevittnar våld mellan närstående är unika för denna sökning varav en mättnad av material uppnått. Urvalet anses således vara representativt.

Det slutgiltiga urvalet består av 30 motioner från 1987 till 2019 (se Bilaga 1). Alla partier i Sveriges riksdag är representerade i materialet förutom Sverigedemokraterna som sedan sitt inträde i riksdagen inte lagt någon motion på ämnet. Materialet startar under andra halvan av 80-talet, följt av en frånvaro under hela 90-talet då ämnet inte berörs. Under 2000-talet lyfts frågan om barn som bevittnar våld åter i motioner och materialet täcker därefter åren fram till 2019. Frånvaron av motioner under 90-talet utgör en del av analysen.

4.4 Bearbetning av materialet

En tematisk sortering av materialet genomfördes för att identifiera centrala teman (Rennstam & Wästerfors 2015:69). Under insamling och genomläsning av materialet beslutades en kronologisk indelning i fyra tidsperioder⁷ där varje period analyseras individuellt utifrån Bacchis diskursanalytiska verktyg. Den kronologiska tematiseringen gjordes utifrån större händelser i lagstiftning gällande barn som bevittnar våld i nära relation⁸ samt glappet mellan 80-talet och 2000-talet som utgör en skiljelinje. Genom denna tematisering ges en tydligare överblick hur diskurser konstituerats vilket underlättar diskursanalysen. Utöver den kronologiska sorteringen genomfördes en färgkodning av materialet (se Bergström & Boréus 2012:54–55) i syfte att lyfta centrala teman för att kunna genomföra diskursanalysen med utgångspunkt i Bacchis WPR-ansats. Yrkanden som framförs i motionerna kodades för att i enlighet med metoden och den teoretiska ansatsen synliggöra dominerande problembeskrivningar under de olika perioderna. Vidare kodades teman som berör; *barn, våld, bevittna, uppleva, gärningsperson* och *brottsoffer*. Kodningen bidrog till att identifiera antaganden kring dessa teman samt synliggöra vilka aspekter av problemet som ”claimas” och bidrar till konstruktionen av ett socialt problem.

4.5 Validitet och reliabilitet

En pilotstudie⁹ genomfördes för att undersöka om kodningen var lämplig för analysen av materialet och för att beakta *intersubjektiviteten*; att vi som två forskare vid genomläsning av materialet har samma subjektiva förståelse för vad som analyseras (Boréus & Bergström 2012:79). Diskursanalys har få begränsningar i tillvägagångssättet av analysen. Detta är en fördel men kan drabba intersubjektiviteten och studiens tillförlitlighet; *reliabiliteten*. Ett mer utvecklade analysverktyg, likt WPR-ansatsen, ökar dock möjligheterna att närma sig intersubjektivitet i studien (Ibid:405). För att uppnå en god reliabilitet vid diskursanalys där induktiva slutsatser dras¹⁰ är *transparens* av stor vikt (Svensson & Ahrne 2015:25). Det innebär att tydligt redogöra och argumentera för metodologiska och teoretiska val, dess svagheter och styrkor samt hur man når resultat och slutsatser (Boréus & Bergström 2012:406).

I de avgränsningar som görs analyseras enbart de diskurser som konstitueras i det politiska rummet, exempelvis diskurser formade ur diverse medier tillgodoses inte för analys. Detta ger en begränsad förståelse för de diskurser som konstitueras om barn som bevittnar våld. För att

⁷ Periodindelningen är följande: 1987–1989, 2000–2006, 2007–2017, 2018–2019.

⁸ Införandet av brottsskadeersättning 2006 och utredningen om ökat straffrättsligt skydd.

⁹ En pilotstudie innebär att en ”provstudie” genomförs på en mindre del av materialet i enlighet med hur analysen kommer genomföras (Bergström & Boreus 2012:56).

¹⁰ ”Induktion innebär att man drar allmänna, generella slutsatser utifrån empiriska fakta” (Thurén 2019:45).

möta detta är det viktigt, som vid all diskursanalys, att se till sammanhanget för studieområdet (se Bacchi 2009:20). Inför studien studerades därför politiska dokument, mediala källor samt tidigare forskning och studier om barn som bevittnar och direkt utsätts för våld. Syftet var att få en bredare förståelse för fenomenet utöver vad som sägs i politiken för att kunna genomföra diskursanalysen och försäkra oss om att vi undersöker det vi avser studera. Särskilt viktigt är det att studera händelser under 90-talet för att frånvaron av material från perioden på så sätt inte ska drabba studiens validitet.¹¹

4.6 Position som forskare

Vid diskursanalytisk metod finns en viss problematik kring forskarens objektivitet. Enligt Becker (1967:239) är det omöjligt att bedriva forskning som inte på ett eller annat sätt påverkas av vår egen förförståelse. Förförståelse medför dock inte enbart negativa aspekter. Det är snarare en förutsättning för att överhuvudtaget förstå omvärlden (Thurén 2019:114). Som forskare formas man emellertid av samma diskurser som studeras (Bacchi 2009:19). Medvetenheten kring detta skapar en etisk skyldighet att reflektera över vår position i kunskapsprocessen. Liksom Bacchi (2012b:5) beskriver att problem uppdagas i politiska texter är det väsentligt att förstå hur en studie som denna upprätthåller förställningar om verkligheten. Forskarens ingång, exempelvis kunskapsmässig eller politisk, är av betydelse när hämtad information placeras i en kontext. Detta kan även ligga till grund för varför man valt att undersöka den aktuella problemformuleringen. Våra värderingar har således en betydande inverkan på analysen (Liebling 2001:482). Som nämndes inledningsvis i denna studie präglas vår förförståelse av antaganden om att en attitydförändring har ägt rum gällande barn som bevittnar våld i nära relation. Utöver detta är vi sedan innan insatta i frågor som rör våld i nära relation och mäns våld mot kvinnor. Med en öppen inställning till det empiriska materialet har vi däremot försökt att komma bortom det uppenbara för att inte gå miste om ny kunskap. Genomgående har vi även eftersträvat ett kritiskt förhållningssätt till vår tidigare förförståelse på området för att inte påverka analysen i för hög grad (Winther Jørgensen & Phillips 2000:28). Med denna självproblematisering vill vi uppmana läsaren att beakta dessa aspekter vid läsning av studiens utfall.

5. ANALYS OCH RESULTAT

I detta avsnitt presenteras analys och resultat. Inledningsvis görs en analys om hur antalet motioner som berör barn som bevittnar våld fluktuerat över den tidsperiod som studeras. Därefter

¹¹ En triangulering, dvs. komplettering av annat material eller metod, kan öka tillförlitligheten (Ahrne & Svensson 2015:25). Detta tillämpas dock inte på grund av studien begränsning.

analyseras de fyra tidsperioderna individuellt i kronologisk ordning utifrån den teoretiska utgångspunkten och Bacchis WPR-ansats. Bacchis fem frågor, vilka tidigare förklarats i avsnittet Metodbeskrivning, besvaras i nummerordning inom respektive tidsperiod.

5.1 Svensk politik och barn som bevittnar våld

Hur barn som bevittnar våld i nära relation representeras i politiska uttalanden har haft betydelse för hur fenomenet kommit att förstås som ett socialt problem i det svenska samhället (se Loseke 2003). I motionerna från 80-talet nämns barn som bevittnar våld mellan närstående i synnerligen liten omfattning. Politikerna ger således ett tämligen vagt intryck av att barns bevitnande av våld är ett problem. Frånvaron av motioner, som berör forskningsområdet, under 90-talet kan utifrån Social Problems Theory förstås i termer av att politiker inte framfört claims och därmed inte uppmärksammat problemet (se Best 1995). Utöver detta empiriska fynd går det att skönja ett mönster i hur motioner avseende detta ämne minskade och ökade i antal i samband med insatta politiska åtgärder. När olika lagändringar var aktuella ökade mängden motioner om barn som bevittnar våld i nära relation i den politiska debatten. Därefter avtog antalet motioner till att återigen öka vid nästkommande politiska åtgärd. Detta tyder på att starka claims har förts på området och därmed varit en bidragande faktor till att fenomenet barn som bevittnar våld mellan närstående har uppmärksamrats i större utsträckning.

5.2 1987–1989

Genom att se till vilka politiska åtgärder som föreslås går det att genom fråga 1 i Bacchis WPR-ansats urskilja hur problemet representeras (Bacchi 2009:3). Under 80-talets andra hälft har barn som bevittnar våld i nära relation inte uppmärksamrats. Fenomenet har således inte kommit att uppfylla de kriterier som definierar ett socialt problem (se Loseke 2003:6–7). Den claimsmaking som förs betonar istället det fysiska våldets skadliga inverkan. I motionerna dominerar vård- och skyddsåtgärder som ska stödja kvinnor vid relationsrelaterad misshandel. Problem-beskrivningen som framträder är således våld mot kvinnor. "Kvinnomisshandelns omfattning och dess dramatiska påverkan av kvinnors livsvillkor blir allt tydligare i vårt samhälle" (1986/87:Ju629). Problemrepresentationen omfattar däremot inte kvinnans barn som är drabbad i indirekt mening, alltså lever i en miljö där kvinnan blir misshandlad. Däremot representeras bevitnandet av våldet som en riskfaktor för att barnet själv ska utsättas för fysiskt våld.

Hälften av kvinnorna hade hemmavarande barn. I flertalet fall hade dessa bevittnat misshandeln av modern. I en fjärdedel av fallen hade också barnen misshandlats. (1988/98:So251)

Enligt Bacchis fråga 2 finns underliggande antaganden och föreställningar som ger upphov till problembeskrivningar (Bacchi 2009:5). Denna tidsperiod präglas av en förförståelse att män utövar våld mot kvinnor. I enlighet med Bests resonemang bidrar en fokusering på vissa aspekter till hur samhällets förståelse av våld i nära relation formas vilket leder till en typifiering av våldets parter (se Best 1995:8). Mannen som gärningsperson står i dikotomi till den fysiskt våldsutsatta kvinnan som brottsoffer. I denna konstellation finns det följaktligen inte utrymme att betrakta en indirekt drabbad person som offer i samma utsträckning. Detta kan förstås utifrån den problematik som Wergens (2011:161) lyfter gällande vem som ska erhålla brottsofferstatus. Barnet omnämns endast i skuggan av kvinnan i syfte att lyfta hennes position: “[M]est utsatta är kvinnor med små barn” (1986/87:Ju629). Om kvinnan har ett barn är alltså sannolikheten större att hon betraktas som ett idealt offer, en status som kvinnor utsatta för våld i nära relation generellt sett har svårt att erhålla (Christie 2001:50). Barnet som bevittnar våldet framställs genom claimsmaking som ett objekt snarare än subjekt, som en åskådare till våldet snarare än en deltagande aktör: “[D]et är vanligt att de [barnen] är eller tvingas vara åskådare till det våld som mannen utövar mot kvinnan” (1986/87:Ju629). Det råder alltså en viss medvetenhet att barnet kan närvara när fadern slår modern. Barnet förstås som oskyldigt och hjälplöst när det tvingas vara betraktare till våldet som sker mellan närstående. Enligt den generella uppfattningen är barn ”samhällets uppgift att skydda” (1988/89:So251). Som indicerades ovan är det däremot först när barnet utsätts för fysiskt våld som det anses vara skyddsvärt. Kategorin brottsoffer har alltså ännu inte kommit att utvidgas och omfatta barn som bevittnar våld mellan närstående.

Utifrån fråga 3 kan problemrepresentationens uppkomst studeras (Bacchi 2009:10). Viktimologins inträde har gjort ett tydligt avtryck i den bemärkelsen att brottsofferfrågor uppmärksammas (Åkerström & Sahlin 2001:8). Vidare har mäns våld mot kvinnor gått från att förstås som en privat angelägenhet till en politiskt erkänd fråga (Moser Hällén & Sinisalo 2018:15). Detta följdes av kvinnofrämjande organisationers arbete för en offentlig debatt om våldets orsaker och omfattning.¹² Debatten tog ny intensitet när grova fall av kvinnomisshandel uppmärksammades, däribland Hammarmordet år 1986, vilket omnämns i motion 1986/87:Ju629. Claimsmakers lyckades övertyga samhället att mäns våld mot kvinnor är ett socialt problem vilket var en förutsättning för att barnet skulle börja uppmärksammas i sammanhanget. Vidare har diverse lagändringar bidragit till problembeskrivningen. Sedan 70-talet har diskursen kring

¹² De första kvinnojourerna bildades 1976 i Stockholm och Göteborg. Dessa gick senare samman och bildade ROKS 1984 (Moser Hällén & Sinisalo 2018:16).

kroppsstraffning av barn genomgått stora förändringar vilket bidrog till kriminaliseringen av barnaga år 1979 (SOU 1978:10). Effekten av detta blev förebyggande insatser riktade mot barn som utsätts för fysiskt våld. Barn som bevittnar våld betraktades däremot inte som utsatta. En förklaring till detta finns i den juridiska definitionen av brottsoffer, målsägande, som enligt 20 kap. 8§ 4 st RB är den “mot vilken brott är begånget eller som därav blivit förnärad eller lidit skada”. Denna definition har format diskurser om vem som ansågs vara brottsoffer i juridisk mening. Därav finns en förklaring till hur barn som bevittnar våld representeras i förslag mot våld i nära relation.

Vad som inte sägs i motionerna stärker problemrepresentationen enligt Bacchis fråga 4 (Bacchi 2009:12–13). Att barn som bevittnar våld i nära relation inte omfattas av brottsofferbegreppet behöver förstås mot bakgrund av att diskursen om våld under denna tid främst rör våld av fysisk karaktär som leder till synliga skador: ”Alla skador skall dokumenteras noggrant så att ett utförligt underlag finns tillgängligt för ett ev. rättsintyg” (1988/89:So251). Psykiskt våld har ännu inte uppmärksammas i samma utsträckning vilket gör det svårt att förstå den skada barnet åsamkas genom bevittnandet. Barn som bevittnar, men aldrig utsätts för fysiskt våld av närstående, lämnas därmed utanför problembeskrivningen och stärker antagandet att barnet måste utsättas för fysiskt våld för att definieras som ett brottsoffer.

Genom fråga 5 synliggörs vilka effekter problemrepresentationen producerar (Bacchi 2009:15). Att våld mot kvinnor framställs som det dominerande problemet upprätthåller strukturella könsstereotyper genom beskrivning av kvinnan som brottsoffer för mannens våld.

Det finns uppgifter om att minst tusen kvinnor i Sverige lever i ständig flykt från sina misshandlande män [...] De tvingas också att ständigt leva i skräck för att bli upptäckta och slagna igen. (1986/87:Ju629)

Vidare formar detta diskurser om att våldet yttrar sig främst inom kärnfamiljer. En diskursiv effekt av problembeskrivningen är att endast fysiskt våld anses vara skadligt. Utifrån diskurser om våld placeras därför barnet inte inom kategorin brottsoffer eftersom denne inte är direkt utsatt för våldet. Vidare formas föreställningar om att barnet förstärker kvinnans utsatthet medan dess egna rättigheter förbises. Barnet intar därmed en subjektsposition som enbart “barn till mamman” och förstås som ett vittne till moderns utsatthet. Vidare erhåller barnet en roll som endast potentiellt offer för fysiskt våld vilket innebär att barnet står i skuggan av ett direkt våldsutsatt offer. En levd effekt blir därmed att barnet inte får stöd från samhället vid bearbetning av de traumatiska våldshändelser som det har bevittnat.

5.3 2000–2006

Först under 2000-talet anses det vara fel att låta barn bevittna våld i nära relation. Vidare anses handlingen påverka många. Att barn bevittnar våld förstås därför som något som kan och borde förändras. Barns bevittnande har således, utifrån Losekes kriterier, kommit att betraktas som ett socialt problem (2003:6–7). Under denna period riktas därför ljuset gentemot barnet vilket beskrivs som förbisett i sammanhanget. “Ett tidigare glömt problem är de barn som bevittnar våld i hemmet, ofta utan att själv bli fysiskt misshandlade” (2005/06:So674). Genomgående innehåller motionerna under denna tidsperiod därför förslag som ämnar att synliggöra barnet. Främst handlar dessa om att tillskriva barnet en status som ger befogad rätt till hjälp. Genom Bacchis fråga 1 (2009:3) går det följaktligen att urskilja en problembeskrivning om att barn som bevittnar våld inte synliggörs och därmed inte får stöd från samhället.

Hundratals barn tvingas bevittna våld i hemmet. Ofta är det fråga om pappans eller styvpappans våld gentemot barnets mamma [...] Det är viktigt att barn får den hjälp de behöver för att bearbeta det svåra upplevelser våldet givit dem. För att barnens behov av stöd och hjälp ska bli synliga är det viktigt att barnet räknas som egen individ. (2001/02:Ju337)

Utifrån fråga 2 går det att identifiera antaganden som råder under tidsperioden. Dessa är, liksom under 80-talet, föreställningar om att våldet kommer till uttryck inom en traditionell familjekonstellation bestående av en fader och en moder. Vidare föreligger ännu en tydlig dikotomi mellan mannen som gärningsperson och kvinnan som offer. Detta innebär att föreställningar om att barnets uppmärksamhet är avhängig kvinnans utsatthet kvarstår. Barnet har dock kommit att mer betraktas som en del av våldet istället för en åskådare.

Vi vill betona att det är mycket viktigt att se till dessa barns rättigheter. Vi menar att det är fel att endast anse barnen som vittnen till våldet och sålunda inte själva direkt drabbade. Barn som har sett och/eller hört den ena föräldern hotas och misshandlas av den andra kan vara offer för psykisk misshandel. (2004/05:Ju293)

Claimsmakers har haft framgång med att vända samhällets syn på barnets utsatthet i våldet. Problemrepresentationen grundas i den allmänna uppfattningen om att barn som bevittnar våld tar skada vilket numera är en självklarhet i den politiska debatten: ”Att vara vittne till våld är att vara utsatt för våld” (2002/03:Ju369). Tidigare förförståelse om att endast fysiskt våld vållar skada har alltså ersatts med föreställningar om den psykiska påfrestning som bevittnandet innebär. I synnerhet antas tryggheten i hemmet försämrats vilket är en inskränkning i barnets grundläggande behov. Detta ger upphov till tanken om att barnets rätt till stöd inte kan förbises. Det tas numera för givet att politiker måste agera för att tillgodose samhällets förändrade förhållningssätt till våldet. Tham (2001:31) belyser att denna attitydförändring är en anledning till att brottsofferfrågor diskuteras i större utsträckning. Kategorin brottsoffer börjar därför

utvidgas under denna tidsperiod till att även omfatta barn som bevittnar våld vilket tyder på att brottsofferbegreppets omfattning är kontextbundet (se Heber 2019:55; Åkerström 2001:265).

Ett barn som blir vittne till hur mamma blir svårt misshandlad av pappa är enligt en snäv definition av brottsofferbegreppet inte att betrakta som brottsoffer [...] I psykologisk mening är dock barnet att betrakta som brottsoffer, dvs drabbat av brott [...] Barnet måste ses som ett brottsoffer som har rätt att få stöd och hjälp. (2002/03:Ju224)

Hur långtgående rättsskydd barnets brottsofferstatus ska medföra råder det dock delade meningar kring. I huvudsak betonas psykologiskt stöd som den primära åtgärden.

I dessa situationer behöver barnet professionellt stöd när det gäller bearbetning och rehabilitering. Barnet måste ses som ett brottsoffer som har rätt att få stöd och hjälp med att bearbeta de traumatiska våldshändelserna det bevittnat. (2002/03:Ju224)

En annan åtgärd som antas vara lämplig i barnets bearbetningsprocess är ekonomisk ersättning från staten. Andra claimsmakers hävdar att barnets delaktighet i domstol är nödvändigt för att synliggöra barnet fullt ut: “[E]tt barn som tvingats se sin mamma misshandlas är ett brottsoffer och bör naturligtvis ses som det i den juridiska processen” (2003/04:Ju458). Arvidsson (2014:44) och Kogler (2005:55–56) menar att det är praktiskt genomförbart med en lagändring i syfte att definiera barnet som målsägande. Trots att barn som bevittnar våld i nära relation nu förstås som ett socialt problem råder dock föreställningar om att barnet inte är jämställt med en fysiskt våldsutsatt person. Barn som bevittnar våld ställs därmed i dikotomi till offer för misshandel och placeras lägst i denna hierarki. Detta antagande ligger till grund för hur problemet representeras.

Under denna tidsperiod är det tydligt att både internationella och nationella politiska händelser besvarar Bacchis fråga 3 om hur problemrepresentationen har uppstått. Som ett av de första länderna i världen ratificerade Sverige barnkonventionen 1990 vilket tyder på en samhällelig vilja att stärka barns mänskliga rättigheter. Artikel 19 i barnkonventionen stadgar att barn ska skyddas från all form av fysiskt och psykiskt våld. För att kunna efterleva detta krav behövde Sverige se över förekomsten av våld mot barn. År 1998 tillsatte därför regeringen en parlamentarisk kommitté för att utreda förekomsten av barnmisshandel. Kommittén definierade i en utredning (SOU 2001:72) bevittnande av närståendes våld som psykisk misshandel. Utredningen var troligen en bidragande faktor till politikerns förändrade inställning till barn som bevittnar våld.

Att ett barn tvingas bevittna, se eller höra, våld i sin närmiljö eller leva i en miljö där våld och hot om våld förekommer ofta kan göra att ett barn far psykiskt illa. (2003/04:Ju312)

Det stod klart att barnet utsätts för känslomässigt lidande genom att bevittna våld mellan närstående. Följaktligen kunde barnet definieras som ett offer i enlighet med FN:s

brottsofferdeklaration (1985). Att barn som bevittnar våld ska åtnjuta samma straffrättsliga skydd som andra brottsoffer begränsades däremot fortsatt av målsägandebegreppets räckvidd inom svensk rätt.

Frågan om brottsofferstatus för dessa barn är viktig men också komplicerad rent juridiskt. Vi vill därför att en utredning tillsätts med uppdraget att se över hur barn som lever i familjer med våld ska kunna vara brottsoffer i enlighet med straff-, process- och skadeståndsrätt. (2004/05:Ju293)

För att kunna kringgå detta juridiska dilemma genomfördes istället en rad politiska insatser i syfte att synliggöra barnet. Dessa kommer att beröras närmare i tidsperioden 2007–2017.

Vad som lämnas oproblematiserat i problembeskrivningen, i enlighet med fråga 4, är vem som ska ställas till svars för den kränkning som barnet blivit utsatt för. Att skydda medborgarna från icke önskvärda beteenden är ett av politikernas främsta löften: "Att utreda brott, gripa och lagföra gärningsmannen är fortfarande rättsstatens första och viktigaste skyldighet gentemot brottsoffren" (2002/03:Ju369). Frånvaron av en gärningsperson som kan ställas i dikotomi till brottsoffret hänger samman med att det inte är kriminaliserat att låta barn bevittna våld. Utan en utpekad förövare kan alltså barnet inte betraktas som brottsoffer fullt ut. Detta i sin tur komplicerar kvarstående underliggande antaganden om vilken brottsofferkategori barnet ska placeras inom. Att en kriminalisering inte framförs i politikernas claims tyder nämligen på att fenomenet gällande barn som bevittnar våld i nära relation fortfarande inte anses vara lika allvarligt som att direkt utsättas för fysiskt våld.

Utifrån Bacchis fråga 5 går det att identifiera diverse effekter av problemrepresentationen. Den upprätthåller diskursen om att barn som bevittnar våld är maktlösa i situationen och behöver stöd därefter: "Eftersom barnen är särskilt utsatta och sårbara krävs särskilda överväganden beträffande åtgärder och insatser för barn som brottsoffer" (2002/03:Ju224). Claims liknande detta citat bidrar till föreställningar om att våldet orsakar psykiskt negativa konsekvenser. Att barnet börjar synliggöras och inte nödvändigtvis behöver förstås i relation till moderns utsatthet formar även barnets subjektposition som oskyldigt utsatt för våld. En brottsofferstatus i social mening antas däremot vara tillräckligt, varav barn som bevittnar våld inte kan jämföras med andra våldsoffer som erhåller målsägandestatus. En levd effekt som uppstår genom problembeskrivningen är att barn som bevittnar våld uppmärksammas i den politiska debatten. Det resulterar i lagändringar som synliggör barnet vid misshandelsbrott. Representationen medför även negativa effekter eftersom frånvaron av en gärningsperson leder till att ansvar överförs på barnet som inte får tillräcklig upprättelse då erkännandet som brottsoffer är vagt.

5.4 2007–2017

Claimsmakers för under denna tidsperiod en debatt om att tidigare lagändringar inte längre anses vara tillräckliga för att ge barnet upprättelse. De föreslagna åtgärderna domineras därför av insatser som ska stärka barn som bevittnar våld i nära relation. Liksom tidsperioden 2000–2006 anses barns bevittnande av våld vara ett socialt problem. Det är däremot högre prioriterat på dagordningen. Trots att barnet är ett erkänt offer för våldet har det fortfarande inte lika långtgående rättigheter som andra brottsoffer. Genom Bacchis fråga 1 går det således att identifiera en problemrepresentation som ger uttryck för att barn som bevittnar våld inte får tillräckligt med stöd från samhället.

[D]et är viktigt att gå vidare med att förstärka barns skydd. Barn är särskilt utsatta då de lever i en familj där det förekommer våld och hot. (2008/09:Ju379)

Det går att urskilja ett antal för tidsperioden rådande föreställningar genom Bacchis fråga 2. Det tas för givet att barnet som bevittnat våld är en egen individ med rättigheter som måste tillgodoses. Detta är ett resultat av att förståelsen om den psykiska skada som barnet åsamkas i samband med våldet numera är väl etablerad: ”Att se en familjemedlem bli misshandlad är en allvarlig form av psykisk misshandel som sätter spår” (2008/09:Ju413). Det är först under denna tidsperiod som konsekvenserna av bevittnandet dessutom jämföras med våld av fysisk karaktär: ”Forskning visar att psykiska skador är vanliga och kan i många fall vara mer skadliga än fysiska skador” (2012/13:Ju243). Till skillnad från föregående tidsperioder kan barnet alltså förstås som ett offer helt oberoende av moderns utsatthet. Vem som blir slagen och vem som slår är heller inte längre av samma betydelse för att barnets rätt till stöd ska komma på tal i den politiska debatten. Det är underförstått att staten måste visa handlingskraft mot denna typ av överträdelser inom barnets personliga sfär. Detta tyder på att offerskapet ytterligare utvidgats och innefattar en tidigare icke inkluderad målgrupp (se Heber et al. 2012:19). Det saknas dock konsensus kring hur ett utökat skydd ska komma till stånd i praktiken. Ett flertal claims görs beträffande hur problemet, så som det representeras, antas lösas och därmed förändras. Det claim som i högsta grad genomsyrar perioden är att straffbelägga de som låter barn bevittna våld: ”Barn är särskilt utsatta och bör därför behandlas särskilt i kriminaliseringshänseende” (2007/08:Ju433). I linje med tidigare forskning menar andra claimsmakers att domstolsförfarandet kan antas vara psykiskt påfrestande för barnet och leda till en lojalitetskonflikt (Arcari 2015:37; Arvidsson 2014:49; McAlister Groves 2002:105).

[D]et är bra att barn som bevittnat våld inte är målsägare [...] En av de hemska sakerna med att växa upp i en våldsrelation är att tvingas se hur en person man älskar misshandlas av en person som man ofta, trots allt, också älskar och är beroende av. Att som barn då i

en rättegång vara målsägare gentemot pappan tror inte vi gör situationen lättare. (2009/10:So512)

Utöver antaganden om barnets behov bygger representationen delvis på en förändrad retorik där begreppet uppleva förekommer mer frekvent för att beskriva barnets utsatthet: “[B]arn är fullt medvetna om att våldet förekommer och därför väljer vi att säga att barnet upplever våld, inte bevittnar” (2012/13:Ju379). Begreppet uppleva bidrar till en vidare förståelse om att våldet är ett komplext fenomen som barnet ser, hör, involveras i eller drabbas av (Näsman et al. 2015:19).

För att besvara hur problemrepresentationen uppstått, utifrån Bacchis fråga 3, behöver vi göra en återblick till tidsperioden 2000–2006 och förklara de politiska åtgärder som då beslutades i syfte att synliggöra barn som bevittnar våld mellan närstående. Det sociala problemet ansågs nämligen kunna lösas genom lagändringar. Problemet förvandlades således till ett lagproblem (se Schneider 1985:217–218). År 2003 infördes en straffskärpningsregel i 29 kap. 2§ p. 8 BrB. Sedan 2006 har socialtjänsten ansvar att erbjuda stöd till barn som bevittnar våld (5 kap. 11§ SoL). Samma år gjordes även en lagändring i 1, 4a och 5§§ BrSkL vilken gjorde det möjligt för barn att ansöka om brottsskadeersättning från staten. Dessa åtgärder ligger till grund för hur barn anses vara direkt offer för våldet. I regeringens strategi 2010 fastslogs att ett barnrättsperspektiv ska vara utgångspunkten vid alla beslut och åtgärder som rör barn (prop. 2009/10:232). Därmed framställdes barnet som en egen rättighetsbärare.

[B]arnen behöver fler utkrävbara rättigheter när de upplever våld i hemmet och att det ytterligare måste markeras för alla i samhället att det är helt oacceptabelt när barn utsätts för ett sådant psykiskt lidande. (2010/11:Ju399)

I EU:s brottsofferdirektiv framförs att barn som lever i förhållanden där våld förekommer kräver särskilt skydd (2012/29/EU). I utredningen till genomförandet av direktivet (prop. 2014/15:77) i svensk rätt beslutades därför om en ändring i 20§ 2st FUK som innebär en skyldighet att vid våldsbrott rapportera ifall något barn bevittnat händelsen. Direktivet ställer dock inga krav på att barn som bevittnar våld ska omfattas av de rättigheterna som en rättsprocess innebär. Så länge det inte är olagligt att låta barn bevittna våld kan barn alltså inte omfattas av målsägandebegreppet och därmed inte vara brottsoffer i juridisk mening. Även Högsta domstolen bekräftade detta år 2005 (NJA 2005 s.712)¹³. Att ovan nämnda politiska beslut inte var

¹³ Rättsfallet tar upp frågan om barnen som bevittnat hur modern blivit utsatt för grov kvinnofridskränkning och våldtäkt av barnens far kan anses vara offer för brottet ofredande. Tingsrätten beslutade att barnens utsatthet skulle falla inom ofredandeparagrafen. Högsta domstolen kom likt hovrätten senare fram till att åtalet för ofredande skulle ogillas.

tillräckliga för att barnet skulle nå upprättelse måste förstås i relation till den problembeskrivning som framställs mellan 2007–2017.

Med hjälp av fråga 4 går det att konstatera att vad som inte problematiseras i problemrepresentationen är barnets faktiska roll i en eventuell utredning och vilka konsekvenser det kan få att barnet konstrueras som ett brottsoffer. Under tidsperioden framförs claims som primärt betonar barns rättighet att vara deltagande i en process som berör dem. Däremot utelämnas omsorgsperspektivet med fokus på barnets behov av stöd och hjälp från vuxenvärlden. Eriksson och Näsman (2015:63–64) menar dock att en kombination av delaktighetsperspektivet och omsorgsperspektivet är ett krav för att tillgodose barnets behov som brottsoffer och omsorgstagare.

I problembeskrivningen går det, med Bacchis fråga 5, att för första gången tyda effekter som har koppling till barnets roll som ett juridiskt brottsoffer. Flera ledamöter beskriver situationen som att “[l]åta barn bevittna våld” (2012/13:Ju243; 2017/18:3512) eller “[u]tsätta ett barn för att uppleva våld” (2012/13:Ju379). Handlingen läggs nu över från barnet till en ansvarig gärningsperson. Det är inte längre bara barnet som bevittnar händelsen, nu framställs även en person som åsamkar barnets skada. Genom att vinkla problembeskrivningen på detta sätt representeras en tydligare gärningsperson och barnet intar en subjektsposition som brottsoffer vars rättigheter måste stärkas. Barnet tilldelas en position som brottsoffer liknande de barn som direkt utsätts för fysiskt våld. Levda effekter som följer med problembeskrivningen blir därmed att barnet lättare förstås och blir accepterat som offer för ett brott, vilket skapar möjligheter för barnet att erhålla samma rättigheter som andra brottsoffer.

5.5 2018–2019

Under denna tidsperiod kvarstår problemrepresentationen om barnets behov av utökat stöd. Vad som däremot är framträdande i motionerna är att det nu råder samstämmighet om vilken åtgärd som är mest lämplig för att uppnå ett tillfredsställande skydd. Genomgående förs claims om barnets rätt att betraktas som brottsoffer och bli målsägande i en rättsprocess. Problembeskrivningen som synliggörs i motionerna, genom Bacchis fråga 1, är följaktligen att det inte är kriminaliserat att låta barn bevittna våld. Detta går i linje med Niemis förklaring om att en konstruktion av ett brottsoffer blir en förutsättning för hårdare straff (2011:67–68).

[B]arn som utsätts för våld i nära relation har ett bristande skydd. Vissa former av våld mot barn räknas inte som ett särskilt brott enligt svensk lag, till exempel att tvingas bevittna våld mellan vårdnadshavare eller att utsättas för annat psykiskt våld som upprepade hot och trakasserier [...] Det är angeläget att reglerna förändras, för barnets bästa. (2019/20:985)

Liksom tidsperioden 2007–2017 är det ett faktum att barn tar skada av våldet. Att barn är utsatta för våld genom att bevittna det tas även numera för givet. Antaganden som kan identifieras med Bacchis fråga 2 har däremot förändrats sedan tidigare tidsperiod. En skillnad är att begreppet uppleva används i ännu större utsträckning, vilket tyder på en ökad förståelse gällande våldets effekter. Att bevittna våld presenteras nu bredvid andra former av våld mot barn och placeras inom samma kategori som fysiskt och psykiskt våld utan att ifrågasättas eller åsidosätts.

[U]nder 2017 uppgav 44 procent av barnen att de utsatts för någon typ av våld av en vuxen person någon gång under livet. Det kan handla om fysiskt våld, psykiskt våld, försumelse, upplevt våld mellan vuxna i familjen eller sexuella övergrepp. (2018/19:2267)

Till följd av förändrade diskurser om våld ställs barnet inte längre i dikotomi till fysiskt våldsutsatta personer. Barnet antas således ha rätt till samma stöd som alla brottsoffer. Dessutom anses barnet behöva utökat stöd med anledning av att det är både brottsoffer *och* barn, två kategorier som antas vara extra utsatta i samhället. Barnet anses behöva särskilt stöd och en kriminalisering av att låta barn bevittna våld beskrivs därför som en självklarhet. Det tas därmed för givet att barn som bevittnar våld är en grupp som måste skyddas till varje pris, vilket präglar representationen av barnet som mer skyddsvärt.

Vi vill införa ett särskilt barnfridskränkingsbrott, för dem som begår många mindre allvarliga brott mot ett barn. Med tanke på det allvar det innebär att begå brott mot barn ska detta ha hårdare straff än andra fridskränkingsbrott. (2019/20:3253)

Intresset för barns rättigheter har ökat markant under senare år. Detta är tydligt med hänvisning till de händelser som, i enlighet med Bacchis fråga 3, har bidragit till problemrepresentationens uppkomst. Sveriges riksdag beslutade 2017 att inkorporera barnkonventionen (prop. 2017/18:186). I samband med detta behövde nationell lagstiftning ändras och anpassas till konventionens bestämmelser om våld mot barn. Även Unicef synliggjorde i en rapport 2018 problematiken med att barn som bevittnar våld inte är målsägande i en rättsprocess. I en senare rapport från 2019 anser Unicef att barnets rättigheter inte tillgodoses utifrån gällande lagstiftning. Sverige uppmanades därför att vidta åtgärder för att uppnå en mer effektiv gottgörelse och kompensation för barn som bevittnar våld i nära relation.

Representationen framhåller hur barn som bevittnar våld är en särskilt utsatt grupp som förväntas erhålla ett straffrättsligt skydd. Vad som däremot inte kommer till uttryck, utifrån fråga 4, är alternativa lösningar för att öka barnets rätt till stöd. Eftersom barn som bevittnar våld under denna tidsperiod är ett socialt problem, vilket politikerna beskriver är i stort behov av att åtgärdas, framställs en kriminalisering som den enda tänkbara lösningen. Våld som barn

bevittnar beskrivs inom en snäv diskurs och begränsar problematisering av klass, kön och etnicitet. Hade det icke-normativa problematiserats kunde en diskussion föras om huruvida *alla* barn omfattas av lagar och direktiv. Näsman och Eriksson (2015:72) förklarar att föreställningar om kön kan vara avgörande för hur barn bemöts i utredningssammanhang. Bemöter exempelvis myndigheter barnets utsatthet annorlunda om brottet blivit begånget mellan två kvinnor än om en man utövar våld mot kvinna? Kan barnets könsidentitet försvåra möjligheten att betraktas som ett brottsoffer? Dessa frågor i representationen förblir oproblematiserade och bidrar således till stereotypiska föreställningar om våldets parter.

Genom Bacchis fråga 5 går det att urskilja diskursiva effekter där barnets utsatthet grundas i generella antaganden om hur våld i nära relation ”ska” se ut och vilka som platsar i den föreställningen. Identitetsbyggande brottsofferdiskurser växer fram (se Niemi 2011:68). Detta kan påverka hur barnet bemöts och synliggörs i en eventuell rättsprocess. Representationen uttrycker att barn som bevittnar våld är utsatta. Som ovan nämnt antas barnet nu tillhöra två utsatta grupper, vilket bidrar till diskurser om barn som extra skyddsvärda. Barnet intar en subjektposition som brottsoffer *och* barn, där barnet som bevittnar våld nu, utan att ifrågasättas, placeras i kategorin brottsoffer och förstås som vilket barn som helst som blivit utsatt för brott. Barnet tilldelas en egen roll för våld i hemmet, en position som i kombination av kategorin brottsoffer *och* barn kan komma att väga tyngre än kvinnan som brottsoffer. Den subjektposition som barnet tilldelas bidrar till att barnet får ökade möjligheter till stöd, rehabilitering och upprättelse. De levda effekterna är att barnet blir målsägare och kan:

[P]olisänmäla brottet (i dag kan barn inte göra det eftersom brottet, våldet, inte anses riktat mot barnet), ha rätt till en särskild företrädare vid en förundersökning och rättegång, kunna göra skadeståndsanspråk samt förhöras i ett mål även om vårdnadshavaren motsätter sig detta. (2019/20:142)

6. SLUTSATSER OCH AVSLUTANDE DISKUSSION

Hur har diskurser om barn som bevittnar våld i nära relation konstituerats i riksdagsmotioner mellan 1987–2019? Med Bacchis metodologiska verktyg, WPR-ansatsen, kan vi utifrån Social Problems Theory påvisa hur samhällets inställning till barn som bevittnar våld mellan närstående genomgått en diskursiv förändringsprocess. Under loppet av 30 år har fenomenet succesivt konstruerats till ett socialt problem som kommit att bli högt prioriterat inom kriminalpolitiken.

Claimsmaking är en synnerligen bidragande faktor till hur diskurser konstitueras i riksdagsmotioner om barn som bevittnar våld i nära relation. När politiker stegvis uppmärksammar problematiken betonas vissa aspekter av fenomenet. När dessa uppfattningar får gehör av samhället

ökar antalet motioner med nya problemrepresentationer som bygger vidare på den förra. Därmed bidrar denna kommunikationsprocess till att barn som bevittnar våld mellan närstående uppmärksammas alltmer i samband med att nya claims framförs. Resultatet synliggör således den makt som politikerna besitter, nämligen möjligheten att styra samhällets föreställningar om ett fenomen i syfte att få en problembeskrivning legitimerad. Det kan även konstateras att denna makt i längden får konsekvenser för människors liv (se Bacchi 2012a:22). En slutsats som kan dras av resultatet är att politiker, genom claimsmaking, har en betydande roll för hur diskurser om barn som bevittnar våld mellan närstående konstitueras. Det kan i denna uppsats påvisas att samhällets attitydförändring börjar redan under tidsperioden 1987–1989 i samband med att barn som bevittnar våld omnämns. Det till synes snäva utrymme som barnet tilldelas i motionerna grundar trots allt antaganden som väcker en förståelse för barnets närvaro, vilket banar väg för att fenomenet claimas i kommande perioder. Att barn tvingas bevittna våld konstrueras sedermera stegvis till ett socialt problem under de fyra studerade tidsperioderna vilket grundas i en diskursiv förändring beträffande *våld, brottsoffer och barn*.

Under tidsperioden 1987–1989 råder diskursen om att fysiskt våld är brottsligt varav en diskussion om våld av psykisk karaktär är frånvarande. När frågan angående barn som bevittnar våld i nära relation blir föremål för den politiska debatten under första halvan av 2000-talet vidgas *våldsdiskursen* till att även omfatta psykiskt våld. Fysiskt våld har dock ännu en dominerande betydelse för barnets utsatthet. Först under tidsperioden 2007–2017 råder en mer etablerad förståelse kring den psykiska skada som barnet åsamkas vilket präglar antaganden även i nästkommande tidsperiod. Mellan 2018–2019 är bevittnande av våld mellan närstående att jämföras med att utsättas för övriga typer av våldsutövning. Diskursen om våld har således blivit bredare till sin karaktär och omfattar idag flera olika typer av våld. Detta resulterar i att barn som bevittnar våld i nära relation kan förstås som direkt utsatt för våld.

Barnets positionsförflyttning i våldet är ett resultat av ständiga nationella, liksom internationella, samhälleliga och politiska påtryckningar om att barn som bevittnar våld måste erhålla mer stöd från staten. Det går även att fastställa en förändrad retorik som grundar föreställningar om barnets utsatthet. Detta ger i sin tur upphov till barnets mer framstödande roll. Under tidsperioden 1987–1989 står barnet i skuggan av politikernas ökade intresse för kvinnans utsatthet i relationsrelaterat våld. Att bevittna våld innefattar således att barnet är närvarande, som enbart åskådare till våldet. När begreppet uppleva förekommer allt mer i motionerna under 2007–2017, och än mer under 2018–2019, stärks antagandet om att bevittna våld är någonting som barnet lever med i vardagen. Fenomenet framställs således som en företeelse av större omfattning. Därför går barnet succesivt från att förstås som vittne till att betraktas som en deltagare i våldet.

Brottsofferdiskursen kommer således att utvidgas till att även omfatta barn som bevittnar våld. Vilka rättigheter barnets brottsofferstatus ska innefatta förändras dock stegvis sedan tidsperioden 2000–2006. När tidigare rådande våldsdiskurs succesivt avtar visar studien hur barnets möjlighet att jämföras med ett fysiskt våldsutsatt brottsoffer ökar.

Kunskapen om barnets behov reformeras, liksom de två ovan nämnda diskurserna, i samband med samhällets attitydförändring gentemot barn som bevittnar våld i nära relation. *Barn-diskursen* präglas under samtliga tidsperioder av föreställningar om att barnet är maktlöst i situationen när våld utövas i hemmet. En politisk ambition som genomsyrar motionerna är därför att barnets bästa måste beaktas. Med hänvisning till de förändrade vålds- och brottsofferdiskurserna skiftar däremot innebörden av detta valspråk i betydelse under de studerade tidsperioderna. Under 1987–1989 är barnets utsatthet inte ett erkänt socialt problem. Barnets bästa hotas således inte av att bevittna våld mellan närstående. Av den anledningen har politiker inga skäl att vidta åtgärder i syfte att förbättra barnets situation. När barns bevittnande av våld börjar betraktas som ett socialt problem under 2000–2006 är 'barnets bästa' istället synonym med att skyddas från psykiskt våld. Hur barnet ska skyddas är dock en ständig tvistefråga. Detta konstateras genom flertalet politiska åtgärder som tillkommit i syfte att stödja barnet.

Hur diskurser om våld, brottsoffer och barn konstitueras är avgörande för att barn som bevittnar relationsrelaterat våld betraktas som utsatt för ett brott. Dessa diskurser har således bidragit till att konsensus till synes råder om att barn som bevittnar våld ska betraktas som brottsoffer. Följaktligen uppstår föreställningar om att barnet behöver målsägandestatus genom utökat straffrättsligt skydd. Claimsmakers problembeskrivning är avgörande för uppkomsten av utredningen om ett straffrättsligt skydd för barn som bevittnar våld i nära relation (SOU 2019:32). Resultatet belyser hur antaganden under tidsperioden 2018–2019 leder till att en kriminalisering anses nödvändig för att barnet ska få fullgott stöd från samhället. Detta kan i flera avseenden vara gynnsamt eftersom barnet synliggörs och tilldelas möjligheten att komma till tals. Samma diskurs kan däremot begränsa barnets utrymme eftersom dennes behov åsidosätts när brottsoffrets tar vid. I samband med att barnet iklär sig omgivningens konstruerade brottsofferroll kan det också ställa krav. Detta ger upphov till frågan om samhället har möjlighet att leva upp till dessa förväntningar? Diskursiva förändringar innebär nämligen omfattande praktiska, sociala och ekonomiska konsekvenser. Om dessa aspekter inte kan tillgodoses blir lagändringen enbart en ytterligare symbol för politisk handlingskraft men förbättrar inte barnets bearbetningsprocess. Det kan emellertid konstateras att utifrån rådande diskurser anses en kriminalisering vara en lämplig lösning på det sociala problemet.

En av socialkonstruktivismens utgångspunkter är att det finns ett samband mellan kunskap och social handling. Vår kunskap om barn som bevittnar våld i nära relation kommer ständigt att förändras. Av den anledningen kommer vi i framtiden möjligen att betrakta det nuvarande lagförslaget som en av många politiska åtgärder som på ett otillräckligt sätt leder till barnets upprättelse.

6.1 Vidare forskning

Vår förhoppning är att denna studie kan öka förståelsen kring barn som bevittnar våld i nära relation och således bidra till att fylla en del av kunskapsluckan som finns inom forskningen.

Studien avgränsades till att undersöka hur diskurser konstituerats inom en politisk ram. Vidare kan mediala källor vara av intresse för analys i syfte att komplettera resultatet som framkommit och öka förståelsen för utvecklingen som sker gällande barn som bevittnar våld. Ytterligare historiska händelser och tidigare politiska beslut kan även bidra till en bredare förståelse för hur olika problemrepresentationer uppstått. Vidare bidrog studiens avgränsningar till att motioner som berör hedersrelaterat våld uteslöts. Det är följaktligen av intresse att även inkludera dessa motioner i vidare forskning genom att problematisera potentiella skillnader i hur våld i nära relation representeras i politiken beroende på om våldet är hedersrelaterat eller inte.

Vår studie kan fylla en del av det tomrum som finns inom forskningen. Det återstår dock frågor att besvara om den diskursiva förändringsprocess som samhället genomgått gällande barn som bevittnar våld i nära relation.

7. REFERENSFÖRTECKNING

7.1 Offentligt tryck

Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU den 25 oktober 2012 om *fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättande av rådets rambeslut 2001/220/RIF*.

FN:s brottsofferdeklaration A/RES/40/34 den 29 nov 1985 gällande *Deklaration om grundläggande rättsprinciper för offer för brott och maktmissbruk*.

NJA 2005 s.712.

Prop. 2009/10:232 *Strategi för att stärka barnets rättigheter i Sverige*.

Prop. 2014/15:77 *Genomförande av brottsofferdirektivet*.

Prop. 2017/18:186 *Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter*.

SOU 1978:10 *Barnets rätt. Om förbud mot aga*.

SOU 2001:72 *Barnmisshandel - Att förebygga och åtgärda*.

SOU 2019:32 *Straffrättsligt skydd för barn som bevittnar brott mellan närstående samt mot uppmaning och annan psykisk påverkan att begå självmord*.

UNICEF Sverige rapport (2019) *Olagligt men inte straffbart*.

UNICEF Sverige rapport (2018) *Vem skyddar mig från våld?*

7.2 Litteratur

Ahrne, G & Svensson, P. (2015) "Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt". I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*, s. 17-31. Stockholm: Liber.

Bacchi, C. (2009) *Analysing policy. What's the problem represented to be?* Melbourne: Pearson Education Australia.

Bacchi, C. (2012a) "Introducing the 'What's the Problem Represented to be?' approach.". I: Bletsas, A. & Beasley, C. (red.) *Engaging with Carol Bacchi: Strategic interventions and ex-changes*, s. 21-24. Adelaide: University of Adelaide Press.

Bergström, G. & Boréus, K. (2012) ”Diskursanalys”. I: Bergström, G. & Boréus, K. (red.) *Textens makt och mening. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, s. 353–415. Lund: Studentlitteratur.

Bergström, G. & Boréus, K. (2012) ”Idé och ideologianalys”. I: Bergström, G. & Boréus, K. (red.) *Textens makt och mening. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, s. 139-175. Lund: Studentlitteratur.

Bergström, G. & Boréus, K. (2012) ”Innehållsanalys”. I: Bergström, G. & Boréus, K. (red.) *Textens makt och mening. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, s. 49-90. Lund: Studentlitteratur.

Bergström, G. & Boréus, K. (2012) ”Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys”. I: Bergström, G. & Boréus, K. (red.) *Textens makt och mening. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, s. 13–48. Lund: Studentlitteratur.

Best, J. (1995) ”Introduction.” I: Best, J (red.) *Images of issues: Typifying Contemporary Social Problems*. 2ed, s. 1-10. New York: Aldine De Gruyter.

Boréus, K. (2015) ”Diskursanalys”. I Ahrne, G & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Upplaga 2:4, s. 176-183. Stockholm: Liber.

Boréus, K. (2015) ”Texter i vardag och samhälle”. I Ahrne, G & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Upplaga 2:4, s. 157-175. Stockholm: Liber.

Bryman, A. (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Upl. 2. Malmö: Liber.

Burr, V. (2003) *Social Constructionism*. Upl. 2. New York: Routledge.

Christie, N. (2001) ”Det idealiska offret”. I: Åkerström, M. & Sahlin, I. (red.) *Det motspänstiga offret*, s. 46-60. Lund: Studentlitteratur.

Foucault, M. (1991) ”Politics and the study of discourse”. I: Burchell, G., Gordon, C. & Miller, P. (red.) *The Foucault Effect: Studies in Governmentality*, s. 53-72. Chicago: Chicago University Press.

Heber, A. (2019) "Hur görs viktologi? Dåtid, nutid och framtid". I: Heber, A. & Roxell, L. (red.) *Att odla kriminologi: perspektiv på brott och utsatthet - en festskrift till Eva Tiby*, s. 55-71. Stockholm: Kriminologiska Institutionen, Stockholms Universitet.

Heber, A., Tiby, E & Wikman, S. (2012) "Introduktion". I: Heber, A, Tiby, E & Wikman, S. (red.) *Viktologisk forskning. Brottsoffer i teori & metod*, s. 18-22. Lund: Studentlitteratur.

Hydén, M. (2012) "Våld i nära relation- Att lyssna till berättelser om responser på våldet." I: Heber, A, Tiby, E & Wikman, S. (red.) *Viktologisk forskning. Brottsoffer i teori & metod*, s. 96-115. Lund: Studentlitteratur.

Jenness, V. (1995) "Hate crimes in the United states- The transformation of injured persons into victims and the extension of victim status to multiple constituencies." I: Best, J. (red.) *Images of issues: typifying contemporary social problems*. 2 upl, s. 213-237. New York: Aldine De Gruyter.

Källström Cater, Å. (2007) "Pappas våld mot mamma- Barns förståelse och komplexa offerskap". I: Maria Eriksson (red.) *Barn som upplever våld: Nordisk forskning och praktik*, s. 38-50. Stockholm: Gothia Förlag.

Källström Cater, Å. & Överlien, C. (2015) "Etiska dilemman i forskning". I: Eriksson, M., Källström Cater, Å och Näsman, E. (red.) *Barns röster om våld*. 2a upl, s. 27-42. Malmö: Gleerups.

Loseke, D.R.(2003) *Thinking about Social Problems: An introduction to constructionist perspectives*. 2 upl. New Jersey: Transaction Publishers.

Lowney, K. S & Best, J. (1995) "Stalking strangers and lovers- Changing media typifications of a new crime problem." I: Best, J. (red.) *Images of issues: Typifying Contemporary Social Problems*. 2ed, s. 33-57. New York: Aldine De Gruyter.

Meeuwisse, A. & Swärd, H. (2013) "Introduktion: Vad är ett socialt problem?" I: Meeuwisse, A. & Swärd, H. (red.) *Perspektiv på sociala problem*. 2a upl, s. 23-56. Stockholm: Natur och Kultur.

McAlister Groves, B. (2002). *Children who see too much: Lessons from the Child Witness to Violence Project*. Boston: Beacon Press.

Merton, R. & Nisbet, K. (1971) *Contemporary Social Problems*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.

Moser Hällén, L. & Sinisalo, E. (2018) "Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer i en samhällskontext". I: Sinisalo, E & Moser Hällén, L (red.) *Våld i nära relationer: Socialt arbete i forskning, teori och praktik*, s. 15-26. Stockholm: Liber.

Moser Hällén, L. & Sinisalo, E. (2018) "Vad är mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer". I: Sinisalo, E & Moser Hällén, L (red.) *Våld i nära relationer: Socialt arbete i forskning, teori och praktik*, s. 27-52. Stockholm: Liber.

Niemi, J. (2011) "Offerkunskap, offerretorik eller offrets rättigheter?" I: Lernestedt, C & Tham, H. (red.) *Brottsoffret och Kriminalpolitiken*, s. 65-77. Stockholm: Nordstedts Juridik: Stockholm.

Näsman, E. & Eriksson, M. (2015) "Vad barn säger om möten med professionella". I: Eriksson, M., Källström Carter, Å. & Näsman, E. (red.) *Barns röster om våld*. 2a uppl, s, 61-76. Malmö: Gleerups.

Näsman, E., Källström Cater, Å & Eriksson, M. (2015) "Perspektiv på barns röster om våld". I: Eriksson, M., Källström Cater, Å och Näsman, E. (red.) *Barns röster om våld*. 2a uppl, s. 7-23. Malmö: Gleerups.

Rennstam, J & Wästerfors, D. (2015) *Från stoff till studie - om analysarbete i kvalitativ forskning*. Lund: Studentlitteratur.

Sohlberg, P & Sohlberg, B-M. (2013) *Kunskapens former. Vetenskapsteori och forskningsmetod*. Upplaga 3:2. Stockholm: Liber AB.

Solberg, A. (2007) "Hur förhåller sig barn till våld i hemmet?". I: Maria Eriksson (red.) *Barn som upplever våld: Nordisk forskning och praktik*, s. 25-37. Stockholm: Gothia Förlag.

Svensson, P. (2015) "Teorins roll i kvalitativ forskning". I Ahrne, G & Svensson, P. (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Upplaga 2:4, s. 208-219. Stockholm: Liber.

Tham, H. (2001). "Brottsoffrets uppkomst och framtid". I: Åkerström, M. & Sahlin, I. (red.). *Det motspänstiga offret*, s. 27-45. Lund: Studentlitteratur.

Tham, H. (2011) ”Brottsoffrets uppkomst och utveckling som offentlig fråga i Sverige.” I: Lernestedt, C & Tham, H. (red.) *Brottsoffret och Kriminalpolitiken*, s. 23-49. Stockholm: Nordstedts Juridik.

Thurén, T. (2019) *Vetenskapsteori för nybörjare*. Uppl. 3. Stockholm: Liber.

Wergens, A. (2011) ”Brottsoffers rättigheter- en fråga om mänskliga rättigheter?” I: Lernestedt, C & Tham, H. (red.) *Brottsoffret och Kriminalpolitiken*, s. 155-177. Stockholm: Nordstedts Juridik.

Winther Jørgensen, M. & Philips, L. (2000) *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

Åkerström, M. (2001) ”Annie- En motberättelse”. I: Åkerström, M. & Sahlin, I. (red.) *Det motspänstiga offret*, s. 265-281. Lund: Studentlitteratur.

Åkerström, M. & Sahlin, I. (2001) ”Inledning”. I: Åkerström, M. & Sahlin, I. (red.) *Det motspänstiga offret*, s. 7-24. Lund: Studentlitteratur.

7.3 Artiklar

Bacchi, C. (2012b) ”Why study problematizations? Making politics visible.”, *Open Journal of Political Science*, 2(1), s. 1-8.

Becker, H. S. (1967) ”Whose side are we on?” *Social Problems*, 14., 239–247.

Liebling, A. (2001) ”Who’s side are we on? Theory, Practice and Allegiances in Prisons Research”. *British Journal of Criminology*, 41., s. 472-484.

Rose, M. A. (1957) ”Theory for the Study of Social Problems”. I: A. M, Rose. (red.) *Social Problems*. Society for the Study of Social Problems. Oxford University Press, s. 189-199.

Schneider, J. W. (1985) ”Social Problems Theory: The constructionist view”. Department of Sociology, Drake University, Des Moines, Iowa, s. 209-229.

Van Horn, P. & McAlister Groves, B. (2006) ”Children exposed to domestic violence: Making trauma-informed custody and visitation decisions”. 57:1. *Juvenile & Family Court Journal*, No. 1 (Winter 2006), s. 51–60.

Överlien, C. (2007) ”Barn som upplever pappas våld mot mamma - Vad säger forskningen?” i *Nordisk sosialt arbeid, 04 / 2007 (Volum 27)*, s. 238-250.

7.4 Övriga källor

Arcari, M, C. (2015) ”Barn som bevittnar våld i nära relation- En komparativ studie om innebörden av att inte ha målsägandestatus”. Masteruppsats i kriminologi. Institutionen för sociologi och arbetsvetenskap, Göteborgs universitet.

Arvidsson, A. (2014) ”Barn som bevittnar våld i nära relationer- En straff- och processrättslig studie”. Examensarbete i juridik. Handelshögskolan, Göteborgs universitet.

Brottsförebyggande rådet. Rapport (2014:8) *Brott i nära relation- En nationell kartläggning*.

Ericson, C. (2005) ”Kvinnor och män i kriminalpolitiska motioner 1971–2000 - En analys i ljuset av tre feministiska perspektiv”. Rapport 2005:4. Stockholm: Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet.

Janson, S., Jernbro, C. & Långberg, B. (2011) ”Kroppslig bestraffning och annan kränkning av barn i Sverige – en nationell kartläggning”. Stiftelsen Allmänna Barnhuset. Karlstads Universitet.

Jäntti, J. (2015) ”Barn som bevittnar våld i nära relationer- de tysta offren”. Examensarbete i juridik. Stockholms universitet.

Kogler, T. (2005) ”Barns bevittnande av våld mot närstående- En studie utifrån gällande rätt och principer om kriminalisering”. Examensarbete i juridik. Lunds universitet.

Källström Cater, Å. (2004). “Negotiating normality and deviation – father’s violence against mother from children’s perspectives”. Örebro: Universitetsbibliotek.

8. BILAGA

8.1 Bilaga 1. Förteckning över motioner

Motion	År	Titel	Författare
1986/87:Ju629	1987	<i>Åtgärder mot kvinnomisshandel</i>	Lars Werner m.fl. (VPK)
1988/89: So251	1989	<i>Barns villkor</i>	Bengt Westerberg m.fl. (FP)
2000/01:So450	2000	<i>Våldet i samhället</i>	Matz Hammarström m.fl. (MP)
2001/02:Ju337	2001	<i>Brottsofferbegreppet</i>	Elisabeth Markström & Carina Ohlsson (S)
2002/03:Ju369	2002	<i>Brottsoffer</i>	Beatrice Ask m.fl. (M)
2002/03:Ju224	2002	<i>Barn som brottsoffer</i>	Annelie Enochson (KD)
2003/04:Ju458	2003	<i>Barn som bevittnar våld</i>	Birgitta Ahlqvist & Carina Hägg (S)
2003/04:Ju312	2003	<i>Barns ställning vid våld mot närstående</i>	Gunilla Tjernberg m.fl. (KD,M,FP,V,MP,C)
2004/05:Ju293	2004	<i>Skärpta åtgärder mot våld mot kvinnor</i>	Johan Pehrson m.fl. (FP)
2005/06:So647	2005	<i>Barns rättigheter och samhällets skyldigheter</i>	Peter Althin m.fl. (KD)
2006/07:Ju344	2006	<i>Barn som bevittnar våld</i>	Monica Green & Carina Ohlsson (S)
2007/08:Ju433	2007	<i>Stärkt skydd för barn, ungdomar och kvinnor</i>	Thomas Bodström m.fl. (S)
2008/09:Ju379	2008	<i>Bekämpa den grova kriminaliteten och brottets orsaker</i>	Mona Sahlin m.fl. (S)
2008/09:Ju413	2008	<i>Barn som bevittnar misshandel</i>	Ingemar Vänerlov (KD)
2009/10:So512	2009	<i>En politik för barnets bästa</i>	Eva Olofsson m.fl. (V)
2009/10:Ju400	2009	<i>Barn som bevittnar eller upplever våld</i>	Carina Ohlsson m.fl. (S)

2010/11:So543	2010	<i>På barns villkor</i>	Maria Wetterstrand m.fl. (MP)
2010/11:Ju399	2011	<i>Barn som målsägande</i>	Anne Marie Brodén (M)
2010/11:Ju319	2010	<i>Mäns våld mot kvinnor</i>	Gunvor G Ericsson m.fl. (MP)
2010/11:Ju239	2010	<i>Barn som tvingas bevittna våld</i>	Carina Hägg (S)
2012/13:Ju243	2012	<i>Brottsligt att låta barn bevittna våld i hemmet</i>	Mathias Sundin (FP)
2012/13:Ju249	2012	<i>Ökad trygghet för alla – en rättspolitik för framtiden</i>	Maria Ferm m.fl. (MP)
2012/13:Ju379	2012	<i>Straff för barnmisshandel</i>	Carina Ohlsson m.fl. (S)
2015/16:2336	2015	<i>Skydd av barn från brott</i>	Beatrice Ask m.fl. (M)
2015/16:792	2015	<i>Brottsofferfrågor</i>	Torbjörn Björklund m.fl. (V)
2017/18:3512	2017	<i>Barn som utsätts för våld i hemmet</i>	Ulrika Carlsson & Solveig Zander (C)
2018/19:2267	2018	<i>Stärk barns rättigheter</i>	Jan Björklund m.fl. (L)
2019/20:2353	2019	<i>Hälsa, sjukvård och omsorg</i>	Anders W Jonsson m.fl. (C)
2019/20:142	2019	<i>Stärkta rättigheter för brottsoffer</i>	Linda Westerlund Snecker m.fl. (V)
2019/20:985	2019	<i>Förbättrad upptäckt av mäns våld mot kvinnor och att utsätta barn för att bevittna detta våld ska vara straffbart</i>	Carina Ohlsson (S)